

CSUHÉ, GYÉKÉNY, SÁS PROJEKT

NAGYPALL

SZÉCHENYI 2020

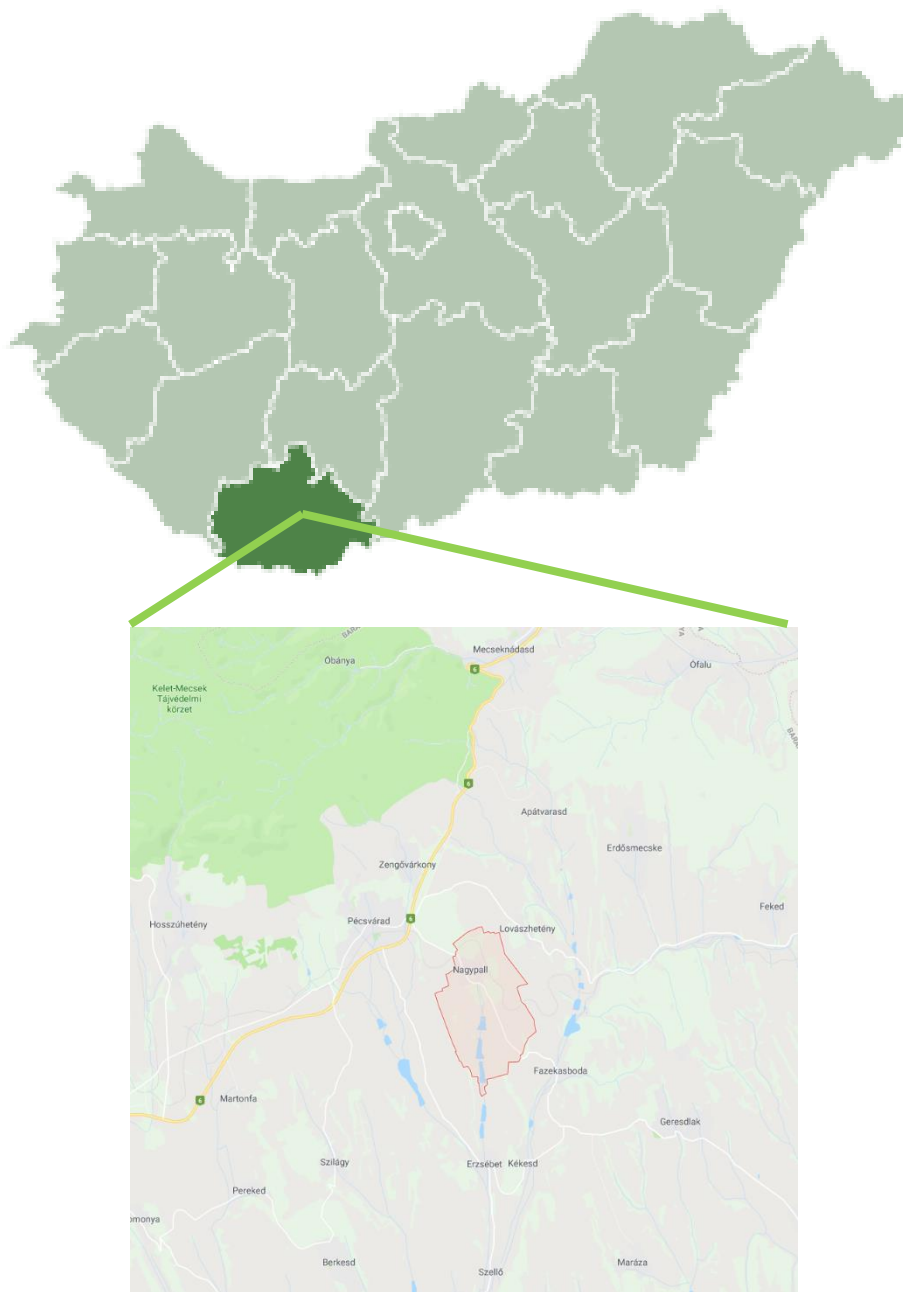
MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Csuhé, gyékény, sás projekt, Nagypall

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
BEVEZETŐ.....	4
CÉLOK ÉS CÉLCSOPORTOK.....	4
Nagypall és a csuhéfonás	4
A MINTAPROJEKT BEMUTATÁSA.....	5
Egy kis előtörténet	5
A MINTAPROJEKT TEVÉKENYSÉGEI	7
Lépésről lépésre – az állandó kiállítás előkészítése	7
Gyerekfoglalkozások helyben és a környéken. Egyéb közösségi alkalmak.....	9
Kézművesünnep a Zengő alján	12
EREDMÉNYEK.....	16
HATÁSOK.....	16
ADAPTÁCIÓS SZEMPONTOK. JAVASLATOK	16
ÖSSZEFOGLALÓ ÉS KÖSZÖNET	17
Képjegyzék	18
Elérhetőségek.....	19

BEVEZETŐ

A nagypalli projekt a többi Cselekvő Közösségek projektnél később kezdődött, 2017-2018. fordulóján. Minden érdemi tevékenység elkezdődött 2018 augusztusáig. Ezek jelentős része 15-18 éves gyökerekkel rendelkezik, s az egyesületben nagy múltú önkéntes munka garantálja a hosszútávú fennmaradást.

CÉLOK ÉS CÉLCSOPORTOK

Nagypall és a csuhéfonás

A csuhémunka a gyékényfonással rokon háromdimenziós fonás. Ez, majdnem a 20. század végéig Kárpát-medencei specialitás volt, s kialakulása Tessedik Sámuel (1742, Albertirsa – 1820, Szarvas) köréhez köthető.

A Dunántúlon Baranya, Tolna, Fejér, Győr-Sopron-Esztergom, Somogy megyében művelik, az Alföldön Szarvason, Szegeden és többfelé. Szlovákiában Galánta, Nagyfödemes táján, Erdélyben Szentdomokos, Kiskend, Nagykend a nevesebb csuhéfonó falvak. Szlovéniában Lenti mellett dolgoznak magyar és szlovén csuhéfonók. Németországi Heimatwerkben a Dunántúlról kitelepített svábok munkájaként tűnt föl. Ma a Kárpát-medencében létszámában a legjelentősebb a kárpátaljai.

A földkerekségen található mérhetetlenül sokféle fonható növényi alapanyag és technika között a háromdimenziós fonás az, ami erősen kötődik a Kárpát-medencéhez.

A nagypalli gyűjteményben már a megnyitókör (2018. ápr. 14.) minden felsorolt tájegység alkotásai szerepeltek, kivéve Galánta, Nagyfödemes környékét. Azóta is gyarapodik.

A 2018. évi Mesterségek Ünnepeén lehetett érezni, hogy a nagypalli projekt híre már bejárta a Kárpát-medencét! Folyamatosan érkeznek kisnyomtatványok is alkotóktól a szakkönyvtárnak.

Nagypallban Dr. Say Istvánné Kati igen sikeres csuhéfonó tanfolyamain 1999 táján jórészt olyan helyiek és környékeliek vettek részt, akik már a népi kézművesség több műfaját művelték, vagy legalábbis kipróbálták magukat ebben-abban.

Az érdeklődő laikus közönségen túl a legfontosabb célcsoport: A fonható növényi anyagokkal foglalkozó alkotók szerte a Kárpát-medencében s természetesen az egyesületben. A cél: egy muzeális jellegű állandó kiállítás, oktatás- és rendezvényhelyszín, valamint szakkönyvtár létrehozása és működtetése.

A MINTAPROJEKT BEMUTATÁSA

Egy kis előtörténet

Nagypall igen szép fekvésű, 400 fős falu a Pécsváradi vártól 4 km-re. A népi etimológia szerint: Nagy Pál birtoka. Ha ránézünk a II. katonai felmérés térképére, ott bizony még két települést ábrázolnak. Az egyik Pall, a másik Nagypall. Történetileg egy sárközi magyar és egy sváb faluból jött létre.

A község nevezetessége az utolsó, Magyarországon még használatban lévő mosóforrás a kvalitásos barokk építészeti emlék, a Református templom közelében. A tájházként működő gyűjtemény az iskola épületében látogatható, s a Nagypalli Pincegalériát és annak tematikus kiállításait egy immár nagypalli díszpolgár holland házaspár hozta létre.

2. kép

Csuhé, gyékény, sás projekt, Nagypall

A régmúltban ugyancsak férfias kézműves műfajokról volt híres a község: kiváló kovácmesterek dolgoztak itt, illetve a malomberendezések hatalmas esztergált alkatrészei készültek Nagypallban. A híres mecseknádasdi kőfaragó hagyománynak is volt nagypalli kiágazása.

Az elmúlt két évtizedben, a Régi Mesterségeket Felelevenítő Közhasznú

3. kép

Egyesületben a női mesterségek művelői vannak többségben. Nézzük meg, kikből is áll ma a projektet megvalósító kézműves csapat! Csuhé-, gyékény- és sásfonó. Tojásíró, mézeskalácsos, viseletkészítő, népi bútorfestő, méhész, gyertyakészítő és szövő.

A Szentendrei Skanzen és a pécsi segítők által támogatott projekt előzményei másfél-két évtizedre nyúlnak vissza. Tüskés Tünde szervezte országos és nemzetközi pályázatok, kiállítások, konferenciák helyszíne volt Zengővárkony, Pécsvárad és Nagypall. A helyi kézművesek látóköre tágult, szakmai kapcsolatai egyre gazdagabbak lettek. Létrejött a főleg csuhé, kisebb mértékben sás, gyékény és szalma alkotásokból álló gyűjtemény. Az egyesület több tagja rendszeresen zsűriztetett és részt vett a fontosabb pályázatokon, kiállításokon.

Nagypall Község Önkormányzata minden kézműves ügy támogatója, megvett és példaszerűen felújított egy parasztportát (7731 Nagypall, Szabadság u. 5.), s ezt használatra átadta a Régi Mesterségeket Felelevenítő Egyesületnek.

4. kép

A Cselekvő Közösségek projekt híre a legjobbkor érkezett. Miben segített? A meglévő gyűjteményt méltó módon elhelyezni, bemutatni, 18 éve folyó oktatási programjainkat kellő hátszéllel gazdagítani, s több álmunkat megvalósítani.

5. kép

6. kép

A MINTAPROJEKT TEVÉKENYSÉGEI

Lépésről lépésre – az állandó kiállítás előkészítése

A Nagypalli Kézművesházban három alkalommal gyűltek össze és végezték közösen a Csuhé, Gyékény, Sás Állandó Kiállítás tervezési munkáit – Bérces Boldizsárné, Bérces Attiláné, Négyes Tímea, Angster Mária, Kazalné Angster Éva, Tamás Lőrinczné Erzsébet és Dékány-Szabó Ildikó. Természetesen voltak, akik egy-egy alkalommal tudtak csatlakozni. A 2018. január 13-án kezdődött munka folytatódott február 6-án és március 19-én. Elkészültek a fekvő tárlók.

Fontos volt a csuhéval, gyékénnyel és sással befont padok, ülőkék tölgyfa szerkezetének megtervezése a fonók közreműködésével. Közben egy alkalommal meglátogattott bennünket Tihanyvári István és Grátz Erika polgármester.

7. kép

8. kép

A zengővárkonyi SZALMA-KINCS-TÁR gyűjteményének tulajdonosát, Tüskés Tünde népi iparművészt Budapesten, a lakásán kereste föl Angster Mária, s a Nagypalli Kézművesház oktatótermébe kerülő poszterkiállításon dolgoztak 2018. március 10-én. Nagy Marival, Vidák Istvánnal, Antal Gáborral és dr. Liptai Sárával telefonon, illetve e-mailen konzultáltunk több alkalommal.

A poszterkiállítást érintő botanikai kérdések megoldásában részt vett és a botanikai fotók kiválasztásában segített Dr. Molnár Zsolt ökológus (Vácrátót), Tóth István Zsolt botanikus (Bonyhád), Felső Barnabás természetvédelmi őr (Érsekcsanád), Dr. Takács Károly régész, történész (Győr), Négyes Tímea kézműves (Erzsébet). Ezek a munkák alapvetően telefonon, ill. e-mailben zajlanak.

Az állandó kiállításhoz kapcsolódik a Fonható növényi anyag szakkönyvtár kialakítása. Sok segítséget kaptunk egyesületünk régi barátjától, a pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzosától, dr. Burján Istvántól. A rendszer kialakítását szakmailag segítette Gelegonya Miklós könyvtáros (Budapesti Műszaki Egyetem).

9. kép

A Cselekvő közösségek projektben belül a közösségfejlesztő, könyvtár kialakító és muzeális ügyekben hoztunk létre új, szükséges kapcsolatokat, illetve együttműködési megállapodással dokumentáltuk mind ezeket, mind a régóta működő kapcsolatainkat.

Gyerekfoglalkozások helyben és a környéken. Egyéb közösségi alkalmak

A nagypalli Régi Mesterségeket Felelevenítő Egyesület elnöke vezetésével 2018. február 13-án kézműves szakköri foglalkozás volt Nagypallban, az óvodában. Kétféle nyuszt készítettek csuhéból.

Pécsváradon, a Fülep Lajos Művelődési Központban tartottak „Szöszmötölő” gyerekfoglalkozást egyesületünk tagjai 2018. febr. 12-én.

Régi együttműködő partnerünk, a nagypalli Magyar-Német Barátság Klub szervezésében fánkcsütő versenyen vettünk részt 2018. február 17-én.

10. kép

Egyesületünk az Óbányai Olvasókör meghívásának tett eleget, részt vettünk a hagyományos tűzkerék gurításon. Ehhez a félelmetesen szép télűző-tavasváró népszokáshoz természetjósító hiedelmek is kapcsolódnak.

Másik régi együttműködő partnerszervezetünk, a hirdi Napsugaras Ősz asszonykórus meghívására 2018. március 9-én Hirden jártunk, ahol vezetőjük 70. születésnapját ünnepeltük.

11. kép

Nagypallban tartottunk „Ügyes kezek” szakköri foglalkozást 2018. március 14-én. Csuhé kokárda készült.

„Szöszmötölő” Pécsváradon. Csuhéból és gyöngyből kokárdát csináltunk a gyerekekkel.

Régóta népszerű a környéken az egyesületünk rendezte „Húsvéti készülődés”. Idén már a Nagypalli Kézművesházban rendeztük, 2018. március 25-én.

10. kép

12. kép

13. kép

14. kép

15. kép

Ügyes kezek szakköri foglalkozást tartottunk a nagypalli óvodában 2018. március 25-én.

Április 6-7-én az országos alkotó házak hétvégéje programhoz csatlakoztunk.

Kézművesünnep a Zengő alján

Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás
EFOP-1.3.1-15-2016-00001

MEGHÍVÓ

A CSUHÉ, GYÉKÉNY, SÁS ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJÁRA
A NAGYPALLI KÉZMŰVESHÁZBA (7731 Nagypall, Szabadság u. 5.)

Időpont: 2018. április 14. (szombat) 11 óra

PROGRAM:

Köszöntőt mond: Grátz Erika polgármester
és dr. Arapovics Mária, a cselekvő közösségek projekt szakmai vezetője

Megnyitja: Dr. Andrásfalvy Bertalan Széchenyi-díjas néprajzkutató, professor emeritus
és Kárpáti Árpád, a Nemzeti Művelődési Intézet igazgatója

Szólásra kértük az egyesület tiszteleti tagjait: Say Kati csuhéfonó népi iparművészt
és Tüskés Tünde szalmafonó népi iparművészt

Közreműködik a Pécsváradi Zeneiskola Kamara Rézfúvós Együttese
és a Zengővárkonyi Hagyományörző Művelődési Egyesület

Fakultatív botanikai séta: Fonható növényi anyagok
Vezető: Tóth István Zsolt és Angster Mari

A tömegközlekedéssel érkező vendégeket a pécsváradi „Kollégium” autóbusszmegállótól
(Kossuth L. u. – Jókai u. sarok) 10.00-kor és 10.30-kor a nagypalli „falibusz” szállítja a
helyszínre.

Tisztelettel hívjuk, szeretettel várjuk!

Régi Mesterségeket Felelevenítő Egyesület – Nagypall

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A Csuhé, Gyékény, Sás Állandó Kiállítás megnyitója nagy ünnepe volt a településnek és a környékelieknek.

17. kép

18. kép

A Csuhé, Gyékény, Sás Állandó Kiállítást azóta is látogatják a környékeliek és a Kelet-Mecsekben kirándulók. Két pécsi egyetemi hallgató tanulmányi céllal jött. Ők elsősorban a cselekvő közösségre voltak kíváncsiak. A Világ Világossága Alapítvány sérült gyerekeket hozott, akik nagy örömmel és igyekezettel kézműveskedtek.

Csuhé, gyékény, sás projekt, Nagypall

19. kép

Csuhé, gyékény, sás projekt, Nagypall

20. kép

21. kép

22. kép

23. kép

EREDMÉNYEK

Mind a projektet megvalósító egyesület, mind Nagypall és Baranya sok településének kézművesei érzékelik, hogy egy magasabb szakmai értékű egység jött létre a Nagypalli Kézművesházban, éppen a projekt lényegéből fakadóan. A célcsoport, aki helyben használja, százas nagyságrendű, a kézművesek, akikhez a szakmai kisugárzás elhat, ezres létszámú alkotó!

HATÁSOK

A legfontosabb hatás a helyi és környékbeli gyerekek, családok, a pécsváradi lakóotthon fiataljai számára a szerethető rendszeres kézműves oktatás, látvány és kapcsolat az alkotókkal. A széles szakmai közönség egy nagy hatósugarú központnak tekinti, ahová igyekszik mielőbb eljutni, ott tanfolyamon, táborban, konferencián részt venni. Végül érzékelhető némi irigység is pár baranyai településen: „Hogy ez a Nagypall már megint...”

ADAPTÁCIÓS SZEMPONTOK. JAVASLATOK

A legfontosabb szempont a komplexitás. S javasolható az a – sajnos, sokak által korunktól távolinak hitt – rendszer, hogy a nagypalli, Nagypallhoz kötődő kézműveseknek a vérében van az önkéntesség szemlélete. Egy példa: az állandó kiállítás megnyitójára sütemény és minden meg volt szervezve helyben.

Az egyesület óbányai viseletkészítő tagja mégis kétféle süteményt sütött. Miért? Merthogy a palliak se jönnek a „süttük” nélkül az óbányai tűzkerékgurításra kézművesként...

Bármily hihetetlen: itt és a hasonló közösségekben felfedezhetjük a szerves társadalom élő vonásait, elemeit!

Hasonló rendszer, összefogás akkor tud létrejönni, ha a közösségnek megvan a „lelke”. S a projekt hozta rengeteg teendő miatt láttuk: az egyesület vezetőjét mentesíteni kell bizonyos feladatoktól, ami természetesen nem könnyű.

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS KÖSZÖNET

A nagypalli projekt jellegéből adódik, hogy statisztikai adatokkal csak a rendezvényeket írhatjuk le – évi két tábor, évi 12 „csuhécsütörtök”, stb. Az érintettek létszáma alkalomról alkalomra változó. A székfonó tábor 15 főt tud fogadni maximum, a csuhétábor 40-50-et. A „csuhécsütörtökön” a garantált program jellegéből adódik, hogy teljesen változó a látogatók száma.

A korábbi, más típusú pályázatokban amúgy jártas kézműveseknek a filmkészítés és a kiadványszerkesztés túl nagy és váratlan feladat, ami nem rossz ötlet, de túl sok időt és energiát vesz el – nálunk például a szakkönyvtár katalógusának összeállításától.

Hadd köszönjük meg a projekt kiíróinak, a döntnököknek és a segítőknek, hogy ennyit gazdagodhatott Nagypall és környéke kézműves élete.

S az elmúlt húsz évért köszönet Nagypall község Önkormányzatának.

Képjegyzék:

Kép száma	A szerző neve	Esemény	Dátum	A képen szereplők
Címoldali kép	Fürstenhoffer József	Nagypall látképe	2018	
2. kép	Régi Mest. Egy.	A nagypalli mosóforrás	2017	
3. kép	Régi Mest. Egy.	A nagypalli falumúzeum részlete	2015	
4. kép	Régi Mest. Egy.	A Csuhe, Gyékény. Sás Állandó Kiállítás megnyitója	2018. április 14.	Grátz Erika polgármester, Dr. Arapovics Mária a CSK projektvezetője
5. kép	Régi Mest. Egy.	A Csuhe, Gyékény. Sás Állandó Kiállítás megnyitója	2018. április 14.	Grátz Erika polgármester
6. kép	Régi Mest. Egy.	A Csuhe, Gyékény. Sás Állandó Kiállítás megnyitója	2018. április 14.	Dr. Say Istvánné Kati csuhéfonó népi iparművész
7. kép	Régi Mest. Egy.	Az oktatóterem poszterkiállításának részlete	2018. április	
8. kép				
9. kép	Régi Mest. Egy.	Elkészült a sással bekötött pad	2018. április	
10. kép	Régi Mest. Egy.	Fánksütő verseny, Nagypall	2018. február 17.	
11. kép	Régi Mest. Egy.	Az egyesületben hagyományos ajándék a mézeskalács	2018. február 17.	
12. kép	Régi Mest. Egy.	Húsvéti készülődés	2018. március 25.	Féth Mia és Zoé
13. kép	Régi Mest. Egy.	Húsvéti készülődés	2018. március 25.	Moschitzka Zsuzsanna óvónő, Gulyás Emma, Majdics Mira
14. kép	Régi Mest. Egy.	Húsvéti készülődés	2018. március 25.	Gál Lajosné óvónő, Zádori Zénó, Ripszám Aliz

Csuhé, gyékény, sás projekt, Nagypall

15. kép	Régi Mest. Egy.	Húsvéti készülődés	2018. március 25.	Majdics Mira
16. kép	Régi Mest. Egy.	Meghívó az állandó kiállítás megnyitójára	2018. április 14.	
17. kép	Régi Mest. Egy.	A megnyitó	2018. április 14.	Dr. Andrásfalvy Bertalan néprajzkutató, prof. em.
18. kép	Régi Mest. Egy.	A szalag átvágása	2018. április 14.	Kárpáti Árpád, a Nemzeti Művelődési Intézet igazgatója, Bérces Boldizsárné egyesületi elnök és dr. Andrásfalvy Bertalan néprajzkutató, prof. em.
19. kép	Bedő Anikó	Nagypalli Kézművesház, a Csuhé, Gyékény, Sás Állandó Kiállítás részlete	2018. április 8.	
20. kép				
21. kép				
22. kép				
23. kép				

Elérhetőségek:

Régi Mesterségeket Felelevenítő Közhasznú Egyesület

7731 Nagypall, Szabadság u. 26.

Adószám: 183320420-1-02

www.nagypall.hu/regi-mestersegeket-felelevenito-egyesulet

elnök: Bérces Boldizsárné

T: 72/466-713, 30/341-8006

E-mail: berceserzsi@gmail.com - nagypallikezmuveshaz@gmail.com

Kézművesek Háza

Csuhé, Gyékény, Sás Állandó Kiállítás

7731 Nagypall, Szabadság u. 5.

A projekt megvalósításában közreműködött, illetve azt segítette:

A Pécsváradi Zeneiskola Rézfúvós Kamaraegyüttese,

Dr. Andrásfalvy Bertalan (Hosszúhetény),

Az állandó kiállításához adománnyal hozzájáruló

közel 50 alkotó és gyűjtő.

Angster Mária (Bp. – Zengővárkony), Antal Gábor (Székesfehérvár), Antal Kristóf (Budapest), Bárány Mara (Budaörs), Bedő Anikó (Pécs), Báling Aranka (Nagypall), Bátori Ildikó (Siklós), Bérces Attila (Nagypall), Bérces Attiláné Hajni (Nagypall), Bérces Boldizsárné Erzszi (Nagypall), Bérces Veronika (Pécs), Bogos Gábor (Geresdlak), Dr. Burján István (Pécs), Dékány-Szabó Ildikó (Nagypall), Felső Barnabás (Érsekcsanád), Gál Lajosné Panni (Nagypall), Gelegonya Miklós (Dunavarsány), Grátz Erika (Nagypall), Heim Péterné Márka (Óbánya), Horváth Attila (Erzsébet), Kárpáti Árpád (Budapest), Kazalné Angster Éva (Pécs), Keszler – Fürstenhoffer, Kunkovács László (Budapest), Dr. Liptai Sára (Nagy-Britannia – Budapest), Magyar-Német Barátság Klub (Nagypall), Mihály János (Nagypall), Dr. Molnár Zsolt (Vácrátót), Nagy Mari – Vidák István (Kecskemét), Négyes Tímea (Erzsébet), Németh János (Budaörs), Dr. Say Istvánné Kati (Sióagárd), Schnell Lászlóné Ildikó (Nagypall), Smid, Eddy (Nagypall – Hollandia), Tamás Lőrincné Erzszi (Pécsvárad), Dr. Takács Károly (Győr), Tóth István Zsolt (Bonyhád), Tüskés Tünde (Budapest), Zengővárkonyi Hagyományőrző Művelődési Egyesület

F.k.:

Bérces Boldizsárné

Nagypall, 2018. szept. 2.